

Conference 9-10 November

<https://events.tuni.fi/dhw2021/>

<https://events.tuni.fi/dhw2021-en/>

Abstracts on Theme 1

“Working in challenging situations and with diverse groups of clients”

Session “Housing First for Youth and How Do We Apply It in Finland”

Työryhmän ehdottaja: Nuorisoasuntoliitto ry (NAL), Tiina Irjala

Introduction to Housing First for Youth – Samara Jones, Housing First Europe Hub
Experiences of Housing First for Youth in Ireland – Lisa O’Brien, Focus Ireland
Floating Support and Youth Housing in Finland – Jouni Sipiläinen, NAL Palvelut Oy

Tarve nuorille asunnottomille suunnatuille palveluille on suurta. Erityisesti pääkaupunkiseudulla jonot nuorten tuettuun asumiseen ovat pitkiä, Helsingissä tuetun asumisen paikkaa jonottaa yli 100 nuorta. ARA:n asunnottomuustilastojen valossa nuorten asunnottomuus ei ole laskenut samassa suhteessa muiden ikäluokkien asunnottomuuden kanssa (ARA 2021). Asunnottomien palveluista kerrotaan viestiä, että hyvin vaikeassa tilanteessa olevien kadulla asuvien nuorten määrä on lisääntynyt ja he ovat entistä marginalisoituneempia. Emme ole pystyneet löytämään riittäviä ratkaisuja marginalisoituneen nuorten asunnottomien ryhmän tilanteen parantamiseksi.

NAL koordinoi valtakunnallista nuorten asunnottomuuden verkostoa. Verkoston tavoitteena on mm. tuottaa lisää tietoa nuorten asunnottomuudesta ilmiönä. Osana tätä työtä toteutettiin kysely nuoria asunnottomia työssään kohtaaville ammattilaisille vuonna 2019. Kyselyn vastaajat arvioivat, että tilastoinnin kautta ei tavoiteta läheskään kaikkia asunnottomia nuoria. Nuorten asunnottomuudelle tyypillistä on kavereiden luona majailu, eivätkä nämä nuoret ole tyypillisesti sosiaalityön piirissä.

Tarve nuorten asunto ensin -mallille on tiedostettu jo monessa maassa. Pohjois-Amerikassa ja Euroopassa mallia on tutkittu ja pilotoitu. Nuorten asunto ensin -malli (Housing First for

Youth HF4Y) on asunnottomille tai asunnottomuusriskissä oleville nuorille suunnattu oikeuksiin perustuva interventiomalli, joka on suunniteltu vastaamaan nimenomaan nuorten tarpeisiin. Nuorten asunto ensin -mallissa oleellista on nopea pääsy turvalliseen ja kohtuuhintaiseen asumiseen sekä ikäkaudelle sopiva tuki hyvinvointiin, terveyteen, elämänhallintataitoihin, opintoihin tai työelämään sitoutumiseen ja sosiaaliseen osallisuuteen. Nuorten asunto ensin -malli nähdään tarpeellisena, sillä nuorten asunnottomuuden syyt ja olosuhteet ovat erilaisia kuin vanhemmilla ikäluokilla. (Gaetz 2019, 1–2.) Esimerkiksi Irlannissa nuorten asunto ensin -malli on suunnattu asunnottomille tai asunnottomuusuhkassa oleville nuorille, joilla on moninaisia ongelmia ja laaja tuen tarve. Nuorilla on usein huonoja kokemuksia muista sosiaalipalveluista, jotka eivät ole kyenneet vastaamaan nuorten tarpeisiin. (mt. 40.)

Nuorten asunto ensin -mallin soveltamismahdollisuudet Suomessa on hedelmällinen aihe työryhmälle, sillä nuorten asunto ensin -mallista on olemassa tutkimustietoa ja käytännön sovellutuksia eri maista. Suomessa nuorille suunnattua asunto ensin -työtä on tehty pitkään NAL-yhteisön tuetun asumisen palveluissa. Meillä on siis olemassa jo yksi versio nuorten asunto ensin -mallista, mutta kansainvälinen Housing First for Youth -viitekehys tunnetaan Suomessa heikosti. Voisimmeko löytää uusia tapoja tukea asunnottomia nuoria soveltamalla Suomessa nuorten asunto ensin -mallia uudella tavalla ja entistä laajemmin?

ARA (2021): Asunnottomat 2020. ARA:n selvitys 2/2021.

Gaetz, Stephen (2019): This is Housing First for Youth: Europe. A Program Model Guide. Canadian Observatory on Homelessness Press. Toronto.

“Young People in Housing First: Cost Offset and Impact Evaluation”

Elisabetta Leni and Saija Turunen, Y-Foundation

The study aims to conduct a cost offset calculation of a new Housing First dwelling due to start its activities in Espoo by the end of 2021. The dwelling - built by Y-Foundation - includes 56 apartments for youths experiencing homeless or under the threat of becoming homeless. 31 units are reserved for young people with low-support needs, the other 25 are normal social housing. Our main analysis plans to look at the monetary savings that derive from changes in the use of social, healthcare and justice-related services directly caused by the housing program. The study adopts a quasi-experimental methodology and compares 3 groups: i) residents of the supported units; ii) youths with low-support needs assigned to normal social housing; iii) young people experiencing homeless at the end of 2021 that remain without stable housing. Using administrative records, we compare the services usage 2 years before the start of the program and 2 years after. By comparing the before-after change across the 3 groups we can calculate the cost offsets due to the main components of Housing First programs: permanent housing and tailored housing support.

The economic analysis is enriched by the evaluation of other non-monetary outcomes – such as quality of life, capacity of independent living and social functioning – measured through surveys. The study is relevant both from a policy and academic perspective. First, there is a dearth of studies that focus on housing services for youths despite the fact that young people are worse affected by housing exclusion than the rest of the population. The cost offsets calculation is the very first – to the best of our knowledge - to provide such crucial information to policy makers and could help to optimize resource allocation to best contrast homelessness. Moreover, youths have a limited history of direct access to social services. The dimension of the cost offsets critically depends on the long-term benefits of the program and capacity to prevent difficult life situations from spiraling. The academic literature on long-term effects of Housing First intervention is still scarce. The study takes a long-term perspective and could contribute to filling the gap.

The study is in an early stage. We are currently obtaining exploration permits. No data has been collected yet.

“The role of law in accessing rights: The case of young persons who experience homelessness in the context of the Danish welfare state”

Stine Nielsen, University of Southern Denmark

The number of young persons who experience homelessness is decreasing in both Norway and Finland. But in Denmark, this number has more than doubled from 2009 to 2019 among young persons aged 18-29. This development has led to an increased political and legal focus on strengthening young persons' welfare rights, for example by implementing Housing First principles to ensure permanent housing and individualised social support.

In the context of the Danish welfare state, national legislation outlines welfare rights and procedures that, at least on paper, support the process of transforming rights into action. Social law regulates citizens' welfare rights, and this legal area is characterised by framework law which to a large extent invites for professional discretion, as it, to quote Gunther Teubner, encompasses “ill-defined standards and vague general clauses” that leave room for interpretation and discretionary practice. According to Danish law, the 98 Danish municipalities hold authority and responsibility to facilitate this process. The municipalities' authority to perform discretion may allow for greater emphasis on the individual's specific situation and need for social support, but it also invites for potential variety in municipal practices across the 98 municipalities. According to research, variation in municipal practices result in varied access to social support, depending on the given municipality.

The paper examines, from a socio-legal perspective, the research question: *How does framework law affect access to welfare rights for young persons who experience homelessness?* To answer the research question, the paper draws on empirical data from relevant sources of law and on Pierre Bourdieu's theoretical concepts of field logic and field practices. Methodologically, a document analysis of relevant sources of law is conducted to analyse the field logics reflected in law that structure (im)possible practices in the field of transforming welfare rights into action. The paper's findings suggest that framework law may be considered a destabilising factor for the transformation of welfare rights into action for young persons who experience homelessness.

”Vastataanko asunnottomuustyössä maahanmuuttajataustaisten asunnottomien erityistarpeisiin?”

Veera Vilkama, Moniheli ry

Asunnottomuutta kokevien henkilöiden määrä on laskenut Suomessa monta vuotta. Myös Suomeen muuttaneiden ihmisten asunnottomuus on ollut laskusuunnassa, mutta he ovat edelleen yliedustettuina asunnottomien joukossa. Maahanmuutto kohottaa siis asunnottomuusriskiä.

Maahanmuuttajataustaisten asunnottomien määrä oli vuonna 2020 963 yksinelävää asunnottomia. Tämä on 22 % kaikista asunnottomuutta kokevista. Näistä 963 henkilöstä 15 % oli pitkäaikaisasunnottomia. Maahanmuuttajataustaisia asunnottomia perheitä oli 75 ja niissä asui 165 lasta. Maahanmuuttajataustaisten perheiden osuus kaikista asunnottomuutta kokevista perheistä oli 62 %. Kuten vieraskielinen väestökin, maahanmuuttajataustaiset asunnottomuutta kokevat keskittyvät suurimpiin kaupunkeihin ja erityisesti Helsinkiin, jossa asuu puolet asunnottomuutta kokevista maahanmuuttajataustaista.

Asunnottomuustilastot eivät kerro koko kuvaa. Tilastoissa eivät näy kaverien luona asuvat piiloasunnottomat, eivätkä ihmiset, joilla on osoite, mutta he eivät saa asua siellä. Tilastojen ulkopuolelle rajautuu myös paperittomasti Suomessa oleskelevat henkilöt, jotka ovat asunnottomana sekä rekisteröitymättömät EU-kansalaiset, jotka ovat asunnottomana. Heidän lukumäärästään ei ole tarkkaa tietoa, eikä heitä lasketa asunnottomuustilastoihin.

Maahan muuttaneiden kokemaa asunnottomuutta on tutkittu Suomessa vähän. Käytössä olevissa ARA:n tilastoissa maahan muuttaneiden asunnottomuutta on seurattu viimeisen 20 vuoden ajan. Tilastoissa maahanmuuttaja-termi määritellään seuraavasti:

”Maahanmuuttajataustaisiin luetaan kaikki asunnottomat yksinelävät henkilöt, jotka eivät ole Suomen kansalaisia tai joiden äidinkieli on joku muu kuin suomi tai ruotsi.” Käytännössä tämä tarkoittaa sitä, että myös Suomen kansalaisia saatetaan lukea asunnottomuustilastoissa maahan muuttaneiden joukkoon. Tilastot eivät kerro tietoa maassaoloajasta,

oleskelulupastatuksesta tai lähtömaasta. Tilastoissa eritellään naisten, nuorten ja maahanmuuttajien osuus, mutta sitä miten nämä kategoriat risteävät, tilastot eivät paljasta.

Monihelissä kohtaamme paljon ihmisiä, joilla on haasteita ratkaista omaa asuntotilannettaan kielitaidon puutteen, digitaitojen puutteet tai luku- ja kirjoitustaidon puutteen takia. Monella Katto-toiminnan asiakkaalla ei ole riittävästi tietoa suomalaisen yhteiskunnan toimintatavoista. Nykyinen kotoutumisjärjestelmä jättää ihmiset ratkaisemaan omaa asumistilannettaan hyvin kevyellä tuella. Myös kotoutumisvaiheen jälkeen aikuissosiaalityön puolella aikaa asunnon haun tukemiseen on vähän. Varhaisella tuella voitaisiin ennaltaehkäistä tilanteiden kriisiytymistä.

Vieraskieliset voivat kohdata haasteita asunnonetsimisessä, vaikka heillä ei olisi mitään edellä mainituista ongelmista. Yksityisillä vuokra-asuntomarkkinoilla ihmiset kohtaavat rakenteellista rasismia ja ARA- asuntokantaan jonot ovat pitkiä suurissa kaupungeissa. Hajasijoittamiseen perustuva kuntapaikkapolitiikka tuottaa muuttoliikettä ensimmäiseltä asumispaikkakunnalta suurempiin kaupunkeihin, joihin saatetaan muuttaa ilman asuntoa. Jotta asunnottomuuden puolittamiseen ja poistamiseen tähtäävä työ tehoaa myös maahan muuttaneiden asunnottomuuteen, maahan muuttaneiden asunnottomuutta tuottavia mekanismeja tulisi tutkia. Asunnottomuustyötä tulee kehittää vastaamaan asunnottomien moninaisuuteen ja vastaamaan myös sellaisten asunnottomien tarpeisiin, joiden asunnottomuuden taustalla ei ole vakavaa päihdeongelmaa. Yhdenvertaisuus ei tarkoita samaa palvelua kaikille.

”Rahapuheesta arkista – miten ottaa raha-asiat puheeksi?”

Maija Isaksson, Takuusäätiö

Rahapuheesta arkista – miten ottaa raha-asiat puheeksi? Raha-asioista huolehtiminen on parasta asumisen turvaa. Mutta mitä tehdä, jos vuokrat jäävät jatkuvasti maksamatta? Takuusäätiön Asumistalousneuvonta-hankkeessa (ASTA) on kokeiltu ja kehitetty menetelmiä ja välineitä, joiden avulla:

- o ammattilaiset voivat ottaa raha-asiat puheeksi vuokra- asukkaiden kanssa.
- o ammattilaiset voivat kehittää itselleen sopivia työkaluja.
- o asukkaat muun muassa havahtuvat miettimään, miksi asumiseen liittyvät kulut on tärkeää maksaa ensin.

Vuokra-asukkaiden talousneuvonnan työkalupakki. Erilaiset menetelmät ja välineet on koottu Vuokra- asukkaiden talousneuvonnan työkalupakkiin, joka on suunnattu vuokra-asukkaita kohtaaville ammattilaisille, kuten asumisneuvojille. Työkalupakista löytyy tietoa, faktoja ja case-esimerkkejä muun muassa siitä, miten talousongelmien tunnistaminen käy helpommaksi ja raha- asioiden puheeksiottaminen sujuu rohkeammin. Välineitä on kokeiltu ja kehitetty vahvasti asiakasnäkökulmasta.

ASTA-hanke. Takuusäätiön koordinoima valtakunnallinen Asumistalousneuvonta-hanke (ASTA) on ehkäissyt vuokra-asukkaiden talousongelmia vuosina 2018-2021. Hanketta on rahoittanut Asumisen rahoitus- ja kehittämiskeskus ARA.

”Korona yhteiskunnan marginaaleissa – Asunnottomuus-osahanke”

Mikko Ilmoniemi, Henna Takala, and Johanna Ranta, Tampereen yliopisto

Korona yhteiskunnan marginaaleissa (KoMa) – Asunnottomuus-osahanke
Covid-19 at the margins of the welfare state (CoMa) – Homelessness subproject

Puheenvuorossamme esittelemme Korona yhteiskunnan marginaaleissa –tutkimusprojektin (ESR, 2021–2023) osahanketta, jossa olemme kiinnostuneita asunnottomuutta ja sen uhkaa kokevien aikuisten sekä heidän parissaan työtä tekevien *ihmisten arjesta koronapandemiaolosuhteiden aikana ja sen jälkeen*. Tutkimusta tehdään Tampereen yliopiston MARGI-tutkimusryhmän johdolla ja yhteistyössä projektin muiden osatoteuttajien kanssa (Helsingin yliopisto, Diakonia-ammattikorkeakoulu ja Porin Sininauha ry).

Pandemiaolosuhteet ovat jämähtäneet epävarmaksi elämäksi viruksen kanssa. Aikuisikäisille asunnottomuutta kokeville ihmisille suunnatut palvelut ovat perinteisesti kasvokkaista matalan kynnyksen toimintaa; ohjausta ja tiedottamista, ruoka- ja vaateavun antamista, tilapäismajoitusta, hygieniasta huolehtimista ja yhteisöllistä toimintaa. Palvelut ovat monille asiakkaille välttämättömiä, joten asiakkailta ja työntekijöillä on jatkuva uhka altistua virukselle. Oletamme, että pandemiaolosuhteissa asumista turvaavassa ja asunnottomuutta ehkäisevässä työssä joudutaan kehittämään uusia keinoja apua tarvitsevien ihmisten tukemiseksi ja tavoittamiseksi. Toisaalta on myös mahdollista, että pandemiaturvallisuuden vuoksi palveluiden toimintaa joudutaan supistamaan.

Hankkeen tavoitteena on tutkia asunnottomuutta ja sen uhkaa kokevien ihmisten sekä heille suunnattujen palveluiden toimijuutta ja resilienssiä pandemiaolosuhteissa ja pandemian jälkeen. Tutkimme ja kehitämme myös palveluiden mahdollisuuksia edistää tämän asiakasryhmän tasa-arvoisuutta, osallisuutta, yhdenvertaisuutta, ihmisarvoista elämää ja turvallisuutta. Näin tuotamme tietoa ja kehittämissuunnitelmien tueksi. Tutkimus pyrkii vahvistamaan haavoittuvassa asemassa olevien ihmisten äänen kuulumista ja edistämään heidän tarpeisiinsa vastaamista.

Lähestymme tutkimustehtävää vuorovaikutuksen osapuolten suhteellisen (suhteissa muodostuvan) toimijuuden näkökulmasta. Näkökulma sisältää *toimintamahdollisuuksien* sekä *intersektionaalisuuden* eli ihmisten yhteiskunnalliseen asemaan vaikuttavan, epätasaisesti ja kerrostuneesti risteävän vallan, tarkastelun. Tutkimme kohderyhmän ihmisten ja auttamisjärjestelmän *resilienssiä* eli sitä, miten palautumis- tai vastustuskyky, toimintakyvyn säilyminen ja mukautuminen terveysuhkaan ilmenevät ja muuttuvat pandemiaolosuhteissa. Tämän rinnalla tehtävämme on arvioida, miten asunnottomuutta tai sen uhkaa kokevien ihmisten *oikeus huolenpitoon, yhdenvertaiseen kohteluun ja osallisuuteen tunnustetaan*.

Aineistonkeruupaikkoina on *useita julkisen ja kolmannen sektorin yksiköitä ja hankkeita*, joissa tehdään asumissosiaalista työtä. Aineistomme kattaa yksityisen ja julkisen sektorin toimijoita, matalan kynnyksen kohtaamistyön, palveluohjauksen, suunnitelmallisen muutostyöskentelyn sekä ympärivuorokautisen auttamisen. Lisäksi toteutamme hankkeessa perustettavassa kolmannen sektorin tuottamassa palvelupisteessä toimintatutkimuksen, jossa arvioidaan toiminnan vaikutuksia kohderyhmän ihmisten arkeen ja palvelupisteen lähiympäristöön.

Keräämme aineistoa kahdessa eri vaiheessa yksilö- ja ryhmähaastatteluina palveluiden työntekijöiltä ja asiakkailta. Aineistoa muodostuu myös tutkijan kenttämuistiinpanoista ja valokuvista, tutkittavien palveluiden viestintä- ja mainosmateriaaleista, palveluiden erilaisista työntekijä- ja yhteisöpalavereista, asiakas-työntekijäkohtaamisista ja tutkijaryhmävierailukäynneistä.

Hyödynnämme tapaustutkimuksen asetelmaa. Tutkimuksen julkaisuissa käytetään erilaisia laadullisia tutkimusmenetelmiä, esimerkiksi narratiivisuutta, aineistolähtöistä sisällönanalyysia sekä etnometodologista vuorovaikutustutkimusta.

Abstract on Theme 2

”Organising low-threshold work activities for and with clients”

”An opportunist program to channel homeless people to shelter through low-threshold work activities”

Alejandro Sánchez, DeLaSalle-Bajío University

After the General Hospital of the city of *León* (México) moved away from the city center towards the unpopulated peripheral area in July 2019, the homeless people who lived in the vicinity of the hospital and were assisted by the civil society organized up to that time, were left in a situation of greater vulnerability by not having more support. Homeless people began to move to other spaces in the neighborhood such as public squares and around schools or markets. Most of them used alcohol. This displacement generated tension among the inhabitants.

The Faculty of Social Sciences and Humanities (DeLa Salle-Bajío University) initiated an emergent pilot program to develop low-threshold work activities through the participatory action research approach and using the Activity System model. We started the project by installing a carpentry worktable in a public square to make small handicrafts, using rudimentary tools made by themselves and with recycled materials. Manufacturing these inexpensive items required little skill. The elaborated handicrafts contained a historical value since they represented the work activities of the traditional trade of the tannery in the area, which helped to reduce somewhat the social tension of the residents of the neighborhood.

During that period, work was also done on developing a psychotherapeutic strategy to channel those who wanted to stop using alcohol to a neighborhood shelter for alcoholics. During carpentry activities, counseling and motivational therapy were mixed. Those who

wished to go to the shelter were accompanied to encourage them to spend a period there for their detoxification and physical recovery.

The project was stopped during the COVID-19 health contingency for several months. However, new activities with low risk of contagion in the open air were designed. Public social development programs still pending by the municipal government were reviewed: an *environmental remediation* program was found. With this pending and seeking the social/labor integration of homeless people who seek to stop consuming, an agreement was reached with the shelter to start the construction of a prototype of the neighborhood garden to provide the establishment for horticultural therapy and contribute to environment policy building green areas.

Abstracts on Theme 3

”Community building and ecosystems in homelessness work”

”Palvelupiste: asumissosiaalisen työn, oppimisen ja tutkimuksen pienoisekosysteemi”

Marja Hekkala, Tampereen yliopisto: Iida Koskinen ja Katja Saraketo, Porin Sininauha

Korona yhteiskunnan marginaaleissa -hankkeessa (KoMa 2021–2023) on perustettu palvelupiste, jossa kävijän päihtymystila tai korvaushoitolääkitys ei ole toimintaan osallistumisen este. Toiminnan tavoitteena on vahvistaa marginaalisessa asemassa olevien henkilöiden (asunnottomuus, päihderiippuvuus, vankilasta vapautuminen) osallisuutta. Palvelupiste avattiin huhtikuussa, ja se on vakiintunut noin 40–60 päivittäisen kävijän kohtaamispaikaksi. Toteutamme palvelupisteessä tutkimusta Tampereen yliopiston MARGI-tutkimusryhmän ja KoMa-hankkeen yhteistyönä. Viikoittainen yhteydenpito etänä tai paikan päällä on avannut mahdollisuuden myös tutkijalle olla osa yhteisöä.

Koronaolosuhteissa fyysisen läsnäolon perustuvan toiminnan käynnistämistä voisi pitää harkitsemattomana riskinottona. Pandemiarajoituksia noudattaen palvelupisteessä on kuitenkin toistaiseksi onnistuttu välttämään koronaviruksen leviäminen. Kun suuri osa palveluista jouduttiin pandemian vuoksi sulkemaan, palvelupiste on varmistanut kohderyhmän ihmisten pääsyä välttämättömän toimeentulon ja huolenpidon ääreen.

Miten osallisuutta luodaan tilanteessa, jossa asunnottomuudesta ja/tai päihderiippuvuudesta piirtyy palvelujärjestelmälle ennakoimaton, jopa kaoottinen arki? Miten luodaan tilaisuuksia kokea arvokkuutta ja osallisuutta arjen täyttävän hädän keskellä? Mitä vaikutuksia tällaisella osallisuudella on?

Ilmeisin vaikutus palvelupisteen toiminnalla on siinä, että kohderyhmällä on ajanviettoon paikka, joka sopeutuu heidän tarpeisiinsa. Työntekijät auttavat myös ratkomaan toimeentuloon, asunnon saamiseen tai muissa palveluissa asioimiseen liittyviä esteitä. Palvelupisteeseen

jalkautuu viikoittain lukuisia erilaisia viranomaisia ja hankkeita, minkä myötä kynnyksien osallisuuteen muista palveluista madaltuu. Jokainen kävijä voi itse valita mieluisan tavan viettää aikaa, osallistua ja liittyä toisiin. Vaikka apua on tarjolla, osallistumisen ehtona ei ole sitoutuminen kuntoutumiseen tai elämänmuutokseen. Sääntöjä luodaan yhdessä, ja kaikkien yhteinen tehtävä on pitää säännöistä kiinni. Osallisuus on kuin mahdollisuuksien kehä, johon sisään astumisesta, toimintaan ja toisiin liittymisestä sekä vaikuttamisesta voi jokainen itse päättää (ks. Isola ym. 2017, 23–42).

Palvelupiste on myös jatkuvan oppimisen foorumi. Kun osallisuustyössä astutaan palvelujärjestelmälle tutuista rakennuksista ja käytännöistä ”ei kenenkään maalle”, yhteistä toimintaa rakennetaan uteliaisuuden ja positiivisen riskinoton varassa. Kävijöiden vaihtelevan päihtyneisyyden vuoksi se tarkoittaa paitsi jatkuvaa valppautta ja salamannopeaa tilannearviointia, myös kävijöiden rohkaisua näkyvillä olemiseen erilaisissa rooleissa. Vaikka yhteisössä arvostetaan erilaisia taitoja, ennakkoon ei voi aina tietää, jos vastuullisen roolin ottaja saakin jonkun toisen kävijän harmistumaan. Parhaimmillaan roolien kokeilemiseen kohdistuva kritiikki ylittää myös työntekijän harkintakykyyn ja sen arviointiin, miten rohkaista ja suojella yksittäisiä kävijöitä ja yhteisöä, tasapaino säilyttäen.

Yhteisöön kuuluminen onkin työntekijöille, kävijöille, tutkijalle ja harjoittelujaan suorittaville opiskelijoille kuin mehiläisten piiri, jossa roolimallina olemisen valokeila osuu vuorotellen jokaiseen, ja kaikilla on koko ajan tilaisuus oppia lisää. Tässä mielessä palvelupiste on pienoismalli asunnottomuuden ja päihderiippuvuuden arkea, opetusta, kehittämistä, tutkimusta ja asumissosiaalista työtä yhdistävästä ekosysteemistä. Ekosysteemistä, jollaista sosiaali-, terveys- ja hyvinvointialojen ennakointiryhmä ehdottaa asiakaslähtöisten palvelujen kehittämiseksi. (Osaamisen ennakointifoorumi 2020.)

Isola, Anna-Maria & Kaarina, Heidi & Leemann, Lars & Lääperi, Raija & Schneider, Taina & Valtari, Salla & Keto-Tokoi, Anna (2017) Mitä osallisuus on? Osallisuuden viitekehystä rakentamassa. Terveiden ja hyvinvoinnin laitos, Työpaperi 33/2017. https://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/135356/URN_ISBN_978-952-302-917-0.pdf?sequence=1

Osaamisen ennakointifoorumi (2020) Sosiaali-, terveys- ja hyvinvointialojen palveluiden koulutus- ja osaamistarpeita vastaavat koulutuksen kehittämisehdotukset <https://www.oph.fi/sites/default/files/documents/SoTeHy-kehitt%C3%A4misehdotukset%20pj%20hyv%C3%A4ksynyt%2018122020.pdf>

”Community building and agency among homelessness practitioners by means of digital media”

Annalisa Sannino and Esa Jokinen, Tampere University; Yrjö Engeström, University of Helsinki

Finnish Work Environment Fund project (2019-2021) team

Digital lifelong learning and, more specifically digital peer learning (DPL), can play a major role to foster community building and transformative agency in professions and occupations which are critically positioned for responding to acute societal needs. Yet, so far no published studies seem to have focused on this. This contribution aims at filling this gap with the help of a study in which online workshops and web forums were created for supporting homelessness practitioners in Finland to share and discuss scattered practical innovations and to generate advanced solutions to problems in their work. By these means, the study also generated data to see if community building and transformative agency take place among these professionals by means of DPL, how this happens and with what results for the critical field of homelessness work. This study opens up a new agenda for research and development in lifelong learning in a digital era.

What is already known about this topic:

- As digital peer learning (DPL) can be largely organized by the learners themselves, it carries significant advantages for lifelong learning and work development: a close link to the field of practice and to clients’ and stakeholders’ needs, potentially a wide reach of practitioners, little institutional investment, and cost-effectiveness.
- The application of DPL raises a number of challenges we summarize here as the spectator challenge, the challenge of drowning in details, and the discontinuity challenge.

What this contribution adds:

- DPL literature lacks specific contributions on how it can support practitioners to identify and implement concrete solutions to pressing needs in society.

- This contribution shows that DPL may facilitate professional transformative agency in such a way that the two processes can intersect with one another and generate concrete and effective lifelong learning solutions for much needed developments in critical fields such as homelessness work.

Implications for practice and/or policy:

- Cultivating personally and professionally meaningful conflicts of motives evokes emotional involvement and potentially also learners' curiosity and cognitive engagement, opening an avenue to transcend the spectator stance.

- Experience and discursive elaboration of a conflict of motives directs learners to focus on the essential, thus providing an effective means for overcoming the risk of drowning in details. This can be facilitated by offering artifacts, metaphors or models which may be taken up by practitioners in DPL as support or “second stimuli” to engage in transformative initiatives.

- To transcend the discontinuity challenge salient in many DPL processes, it is of particular importance to find ways to embed DPL and engage the learners in long-term change efforts. Even relatively short online workshops and web forum discussions can gain momentum when efforts are made to establish links between past experiences and the future prospects.

Reference to the full publication:

Sannino, A., Engeström, Y. & Jokinen, E. (2021). Digital peer learning for transformative professional agency: The case of homelessness practitioners in Finland. *British Journal of Educational Technology*, 52, 1612–1628.

Available open access: <https://bera-journals.onlinelibrary.wiley.com/doi/10.1111/bjet.13117>

Abstracts on Theme 4

”Building forward-oriented housing pathways with customers and other actors”

”Purettavasta asuinyhteisöstä uusiin koteihin”

”From Demolished Housing Community to New Homes”

Johanna Ranta ja Päivikki Kuoppakangas, Tampereen yliopisto

Työryhmäesityksessä käsitellään tutkimushanketta, jossa tutkitaan noin 200 asuntoa käsittävän asuinyhteisön purkavan täydennysrakentamisen ja asukkaiden alueelta eteenpäin asuttamisen prosessia. Erityisen haasteen asuinalueen purkamiselle tuottaa sen useiden asukkaiden haavoittuva yhteiskunnallinen asema. Tutkimushankkeen avulla tuotetaan tietoa muun muassa siitä, kuinka eri toimijoiden osallisuus prosessin eri vaiheissa ilmenee ja kuinka pysyviksi ratkaisuiksi asukkaiden prosessin aikana järjestyneet uudet kodit muodostuvat. Asukkaiden siirtymiä asuntomarkkinoilla tutkitaan hankkeessa asumispolku-käsitteen avulla sekä Asunto ensin -mallin näkökulmista. Erityinen mielenkiinto asukkaiden asumispolkujen analyysissä kohdentuu heidän suhteelliseen toimijuuteensa muutosprosessissa. Huomiota kiinnitetään ennen kaikkea siihen, millä tavalla asukkaiden toiveet ja tarpeet huomioidaan.

Osana hanketta tuotetaan jäsenyys asuinyhteisön tyhjentämisen kokonaisprosessista: tutkimushankkeesta saatujen oppien avulla vastaavia, volyymiltaan suuria, asuinyhteisöjen purkamisia on mahdollista toteuttaa ilman, että siitä aiheutuu merkittäviä sosiaalisia haittoja asuinyhteisön asukkaille. Tutkimus toteutetaan Yhteiskuntatieteiden (SOC) ja Johtamis- ja talouden (MAB) tiedekuntien välisenä yhteistyönä. Tutkimusta ovat rahoittaneet Tampereen kaupunki, Suomen Akatemia (Geokoti-tutkimushanke: Kodeissa tapahtuvien palvelukohtaamisten maantiede hyvinvointipalvelujen marginaalissa Suomessa ja Ruotsissa) ja Sustainable Welfare Systems (SWS) siemenrahoitus.

This presentation focuses on presenting the research project *From Demolished Housing Community to New Homes* (2021–2022) that scrutinizes urban renewal and the infill development of a housing community where the buildings are under decommissioning due to forthcoming demolition of the buildings. The housing community is comprising approximately 200 living-quarters and over 200 residents. A special challenge related to this process is that many residents are societally and socially vulnerable, and they may have challenges to find new homes and housing communities. The research project will produce novel information on how different stakeholders' involvement appears at different stages of the process and how enduring the new living arrangements for the former residents will appear. The residents' movements to new homes are examined through the concept of housing pathways and the Housing First model. In analyzing the residents' housing pathways the focus is on describing how the residents' relational agency is present and produced throughout the process. Special attention is targeted to how the needs and hopes of the residents are being considered in the whole process.

As part of the project an explicit detection and description of the urban renewal processes is crafted. Hence, the lessons learned from the project will provide valuable information for future and vaster projects, in terms of urban renewal and simultaneously avoiding societal harm and disadvantages for the residents. The research work is carried out in collaboration with the two TAU faculties: Social Sciences (SOC) and Management and Business (MAB). The project is funded by the City of Tampere, the Academy of Finland (Geohome-project: Geographies of Home-based Service Interactions at the Margins of Welfare in Finland and Sweden) and the Sustainable Welfare Systems (SWS) seed funding.

”Understanding Emergency Homeless Shelter Needs During Public Health Crises”

Remy Reya, Compass Greater Washington

California has spent billions of dollars on shelters and housing in recent years, only to see a growth in the number of people living outside. The onset of the COVID-19 pandemic in 2020 provided a shock to the trajectory of homeless service provision. An urgent need emerged for specialized shelter services that allowed people experiencing homelessness to adhere to public health guidelines. Over the course of a year, San Diego designed and implemented two emergency shelter programs: a mass congregate shelter program hosted in the San Diego Convention Center, and a noncongregate shelter program, which gave clients their own rooms in hotels and motels across the county.

This thesis seeks to answer the question: Should the federal government incentivize state use of federal emergency funds for noncongregate shelter options over congregate shelter options in public health crises? In pursuit of a robust answer, I conduct a multidimensional analysis of congregate and noncongregate shelter options, adopting a comparative case analysis framework to evaluate the congregate shelter in the San Diego Convention Center and a noncongregate motel-shelter program operated in San Diego.

After tracing recent developments in emergency shelter services in San Diego, I evaluate normative literature to evaluate how shelters might restore assurances of privacy and security that are eroded by homelessness. I present shelter clients’ evaluations of privacy, security, and freedom in different shelter spaces. Lastly, I perform an analysis of the fiscal and logistical challenges associated with emergency shelters; and an analysis of political pressures surrounding emergency shelter provision in San Diego.

I find good normative reasons for investing in noncongregate shelter options for people experiencing homelessness, nuanced by interviews with shelter clients, who report low levels of privacy and security in congregate settings and feelings of isolation in noncongregate settings. Although noncongregate shelters have higher per-client costs than congregate shelters in several key aspects, congregate shelters feature unique logistical challenges; moreover, long-term client outcomes may offset the near-term cost differential. Finally, while

many community stakeholders are receptive to both types of shelter during public health crises, advocates suggest that noncongregate shelters can help cities successfully engage more unsheltered people.

In light of these findings, I recommend that the federal government incentivize state use of federal emergency funds for noncongregate shelter options, though not at the expense of congregate shelter options. I offer four supplementary policy proposals based on my findings: (1) development of noncongregate shelter options as part of the general emergency shelter framework outside of the scope of public health crises; (2) investment in training, hiring, and retaining competent case managers; (3) exploration of mechanisms for community-building and personal accountability in noncongregate shelters; and (4) attempts to increase client privacy and security in congregate shelters.

Abstracts on Theme 5
Organising mobile multiprofessional support for clients

”Asunnottomuuden ehkäisy moniammatillisen jalkautuvan työn avulla”

Harri Nieminen, Vantaan kaupunki

Sosiaali- ja terveysministeriössä on käynnistynyt asunnottomuutta vähentävien sote palvelujen kehittämiseen tähtäävä hanke. Tähän liittyen STM avasi keväällä 2020 valtionavustushaun asunnottomuutta vähentävien sote-palvelujen kehittämiseen. Hankkeet käynnistyivät seitsemässä kaupungissa.

Tiimimme haluaisi tulla kertomaan Vantaan kaupungin Asunnottomuuden ehkäisyhankkeen toimintamallista Asunnottomuustyön kehittäminen -verkkokonferenssiin.

Vantaan kaupungin Asunnottomuuden ehkäisyhankkeen yksi keskeisimmistä tavoitteista on kehittää moniammatillinen jalkautuva työskentelytapa, jossa yhdistyvät sosiaali- ja terveydenhuollon osaaminen sekä kokemusasiantuntijuus. Tällä hetkellä tiimiin kuuluu sairaanhoitaja, sosiaaliohjaaja, kaksi ohjaaja-asiantuntijaa, kokemusasiantuntija, työntekijöiden esihenkilö ja projektipäällikkö.

Jalkautuvan työn tiimi on tehnyt asiakastyötä ja samalla kehittänyt uutta toimintamallia, jonka on tarkoitus vakinaistaa hankeajan jälkeen. Mallia kehitetään vielä vuoden 2022 syyskuun loppuun saakka. Toimintamalli perustuu jalkautuvaan työhön sekä moniammatillisen tiimin ja yksilötyön yhdistämiseen.

Jalkautuvassa työssä moniammatillisen tiimin jäsenet jalkautuvat kadulle kohderyhmän pariin, yhteistyökumppanien tiloihin, joissa kohderyhmää asioi sekä sote-palveluiden palveluiden pariin asiakkaiden kanssa.

Asiakastapaukset käsitellään yhteisessä moniammatillisessa tiimipalaverissa, jonka yhteydessä päätetään ketkä tiimin jäsenet jatkavat yksilötyöskentelyllä. Suunnitelmissa on laajentaa tiimin omaa moniammatillisuutta kutsumalla mukaan sosiaalityöntekijöitä ja muita asiakkaiden kanssa työskenteleviä ammattilaisia.

Jalkautuvan tiimin kohderyhmänä asunnottomat ja asunnottomuusuhan alla olevat, jotka eivät ole palveluiden piirissä. Tarkoituksena on etsiä asunnottomia, joilla ei ole sosiaali- ja terveyspalvelujen kontaktia, kartoittaa heidän palvelujen tarve, auttaa saamaan yhteys tarvittaviin palveluihin, saattaa jalkautuen palvelujen pariin sekä olla tarvittaessa mukana ensimmäisissä tapaamisissa. Tiimin tarkoituksena ei ole jatkaa pitkäaikaista työskentelyä asiakkaiden kanssa ja tarjota ”yhden luukun palveluita”. Kohderyhmällä on monialaisia palvelutarpeita ja yhdessä tiimissä näihin kaikkiin on miltei mahdotonta vastata. Palveluja, joihin asiakkaita saatetaan ovat asumispalveluiden lisäksi mm. sosiaali- ja terveydenhuollon palveluja, päihde- ja mielenterveyspalveluja sekä kolmannen sektorin palveluja. Keskeisimmässä osassa on sosiaalityön ja perusterveydenhuollon kontaktin luominen. Näiden kautta asiakkaalle aukeaa reitti useisiin tarvittaviin palveluihin.

Olemme puolen vuoden työskentelyn aikana kohdanneet yli 50 asunnottomia Vantaalla ja työskennelleet heidän kanssaan asunnottomuuteen liittyvien kysymysten parissa. Asunnottomuus on monitahoinen ongelma, jonka ratkaisemiseksi tarvitaan laajaa yhteistyötä eri julkisen ja kolmannen sektorin sote-palveluiden tuottajien välillä. Lisäksi asunnottomat, jotka jäävät palveluiden ulottumattomiin eivät usein itse kykene sitoutumaan sote-palveluiden tarjoamiin kankeiksi koettuihin rakenteisiin. Pyrimme madaltamaan tätä kynnystä jalkautamalla asiakkaiden pariin ja tukemalla heitä palveluiden ja avun vastaanottamisessa.

”Liikkuva moniammatillinen Nopsajalka -tiimi asunnottomuustyössä”

Samuli Pietilä, Tampereen kaupunki

Tervetuloa kuulemaan esitys asiakascasejen kautta mitä kentällä tehtävä asunnottomuustyö on, kun viranomaistyöhön yhdistetään kolmannen sektorin työote. Tämä asumissosiaalityön työmuoto vaatii usein nopeaa reagoimista, kykyä tehdä nopeita päätöksiä ja viedä auttamistyö asiakkaan luokse. Kyse on moniammatillisesta, liikkuvan tuen tiimistä, jonka kohderyhmänä ovat asunnottomuusuhan alla olevat, erityistä tukea tarvitsevat sekä asumispäivystyksestä tai esimerkiksi sairaaloista omaan asuntoon muuttavat asunnottomat asiakkaat.

Abstracts on Theme 6
Toward Housing First 2.0

Session ” Kohti Asunto Ensin 2.0 – Sukupuolella on väliä – naisten ja sukupuolivähemmistöjen asunnottomuudesta”

Pilvi Azeem ja Leena Lehtonen, Suur-Helsingin Valkonauha ry; Sari Rantaniemi ja Jennica Lyytikäinen, Diakonissalaitos and Diakonissalaitoksen Hoiva; Jenni Eronen ja Heidi Heino, VVA ry

Ehdotamme Asunto ensin 2.0 osioon työryhmää. Työryhmässä keskeisin näkökulma on naisten ja sukupuolivähemmistöjen tarpeiden huomioiminen asunnottomuustyössä.

Perinteisesti asunnottomien palvelut ovat rakentuneet miesten tarpeita vastaaviksi, koska miehet ovat näiden palveluiden isoin käyttäjäryhmä. Näin ollen naisten ja sukupuolivähemmistöjen erityiset tarpeet ovat jääneet taka-alalle. Viime vuosina nais erityistä asunnottomuustyötä on kehitetty ja samalla on tultu myös tietoisiksi, että sukupuolivähemmistöön kuuluvat ihmiset ovat erityisen asunnottomuusuhan alla. Euroopan perusoikeusviraston teettämän tutkimuksen mukaan joka kolmas transihmisistä kokee asunnottomuutta.

Työryhmän pitää kolme tahoa, jotka ovat tehneet pitkään töitä asunnottomuuden ja päihdetyön kentällä. Toimijat ovat kehittäneet työmuotoja naistyöhön; VVA ry, Suur-Helsingin Valkonauha ry ja Diakonissalaitos/Diakonissalaitoksen Hoiva. Diakonissalaitoksella on myös kouluttauduttu sukupuoli- ja seksuaalivähemmistöihin kuuluvien ihmisten asunnottomuudesta.

Työryhmä koostuu kahdesta eri osasta. Ensimmäisessä osassa kerrotaan yleistä nais erityisyydestä ja sukupuolen moninaisuudesta. Toisessa osassa kukin toimija kertoo nais erityisestä työstään ja työmalleistaan. Toiminnoissa tärkeässä roolissa on

kokemusasiantuntijuuden hyödyntäminen ja osallisuuden korostuminen. Naiserityisyyden lisäksi valotetaan miten sukupuolen moninaisuus tulisi myös huomioida palveluissa ja niiden kehittämisessä.

Työryhmän kokonaisuus

1) Yleinen osio

Ensimmäisessä osiossa tuodaan esille, miten traumat, väkivallan kokemukset, terveys, häpeä, stigma sekä sosiaaliset suhteet kietoutuvat sekä naisten että sukupuolivähemmistöjen asunnottomuuteen. Alustuksessa nousevat esille myös identiteetin ja vähemmistöstressin käsitteet. Teemojen kautta päästään pohtimaan minkälaista osaamista näiden ryhmien kanssa työskentelyssä tarvitaan. Miten tilanteita tunnistetaan asumispolkujen eri vaiheissa eli ennalta ehkäisevässä ja etsivässä työssä sekä asuttamisessa ja asumisen tuessa?

2) Sukupuolen vuoksi vähemmistössä asunnottomuustyössä olevien kanssa työskentely, työmalleissa keskiössä kokemusasiantuntijuus ja osallisuus.

- Etsivä ja matalan kynnyksen työ: naisten tavoittaminen, tukeminen ja palveluihin ohjaaminen VVA ry:n etsivässä ja matalan kynnyksen työssä. Mitä erityisiä tarpeita naisilla on, miten niitä tunnistetaan ja miten niihin vastataan käytännön työssä? Kuinka tavoittaa sukupuolivähemmistöön kuuluvat ihmiset?
- Ammatillaisen ja kokemusasiantuntijan yhteistyö nais erityisessä työssä; kuinka työpariksi kasvetaan? mitkä ovat ammatillaisen ja kokemusasiantuntijan roolit naisten tukityössä asunnottomuuden aikana ja sen jälkeen? mitä vertaistuki merkitsee naisille?
- Suur-Helsingin Valkonauha ry:n Liisankodissa tehtävä nais erityinen yhteisötyö. Työn keskeiset toipumisorientaation periaatteet ovat toivo (voimaantumisen tukeminen), kohtaaminen (tasa-arvo ja vuorovaikutus), osallisuus ja yhteisöllisyys sekä toimijuus (yksilöllisyys ja kokonaisvaltaisuus)

”Asunnosta kiinni pitämisen ongelma”

Satu Kivinen, Diakonissalaitoksen Hoiva/ Tammitupa

Teen työtä asumisyksikössä, minkä toiminta on tehostettua palveluasumista. Toiminnan ajatuksena on saada asunnottoman päihde- ja mielenterveysongelmia omaavan asioita sen verran kuntoon, että voimme pohtia vähemmän tuetumpaa tai ylipäänsä sopivaa asumismuotoa.

Henkilö saa meiltä asunnon Vantaan tai Helsingin mt-sas-sijoituksen kautta. Asumisen vuokrasopimus tehdään määräaikaiseksi, koska asumisen ei ole tarkoitus olla meillä lopullista. Ongelmallista on se, kuinka henkilö pystyy pitämään asunnostaan kiinni. Jos henkilöllä ei ole henkilöpapereita ja verkkopankkitunnuksia, on hyvin hankalaa saada vuokranmaksua toimimaan. Vuokrarästejä tulee usein, niistä voidaan sopia maksusuunnitelmaa, sosiaalityö saattaa maksaa toki joskus jonkun rästejä, mutta ongelma sinänsä ei häviä.

Eli miten saadaan helpottumaan tämä byrokratian ongelma? Miten tämä voisi mennä toisin? Tämä kierre pitäisi saada katkaistua ja turvattua asuminen ja turhan rästin muodostuminen.

”ei henkkareita -> ei verkkopankkitunnuksia -> ei pankkitileistä liitteitä -> ei asumistukea -> ei rahaa maksaa asunnon vuokraa tai hankkia henkkareita -> jne.”

”Nuorten asumisohjaus ennaltaehkäisee asunnottomuutta”

Tiina Irjala, Nuorisoasuntoliitto ry; Heli Lappeteläinen, Oulunseudun nuorisoasuntoyhdistys ry

Nuorille suunnattu asumisohjaus on järjestölähtöinen tapa ennaltaehkäistä nuorten asunnottomuutta. Asumisohjauksella tarkoitetaan matalan kynnyksen neuvontaa ja ohjausta asumisen ja asunnottomuuden kysymyksissä. Asumisohjauksessa harjoitellaan asumisen taitoja, hoidetaan viranomaisasioita yhdessä asiakkaan kanssa, tarjotaan talousohjausta ja keskusteluapua. Keskeistä on luottamuksen syntyminen, toivon luominen, rinnalla kulkeminen ja asiakkaan kanssa yhdessä tekeminen.

Asumisohjaus on suunnattu nuorille, joilla on asumisen vaarantavia riskitekijöitä, mutta ei tuetun asumisen tarvetta. Riskistä voivat kertoa aiempi asumishistoria, maksuhäiriömerkinnät, puutteelliset elämänhallintataidot ja mielenterveyden haasteet. Tämä erityisryhmä hyötyy rinnalla kulkevasta työotteesta ja ennakoivasta puuttumisesta ennen asumisen ongelmatilanteiden kärjistymistä. Asumisohjaus mahdollistaa matalan kynnyksen ohjauksen riittävän aikaisessa vaiheessa, joten tuetun asumisen tai muun vahvemmin resursoidun palvelun tarpeelta saatetaan välttyä kokonaan.

Asumisohjausta esitellään käytännön työtapana, joka ennaltaehkäisee nuorten asunnottomuutta. Esityksen valmistelevat yhteistyössä Nuorisoasuntoliitto ry (NAL) ja 1–2 NAL:n paikallisyhdistystä, jotka toteuttavat nuorten asumisohjausta.

”Housing First Development Network – promoting scaling up of HF”

Juha Kahila and Juha Soivio, Y-Foundation

Housing First has been the main response to homelessness in Finland since 2008. Housing First Development Network (HFDN) was started in 2013 to coordinate the development work of the national program on reducing homelessness. HFDN works together with cities and NGOs and it creates a permanent cooperation structure for all the national actors in homelessness services. HFDN supports widespread deployment of existing good practices.

Main aims are:

- to clarify and maintain Housing First -principles in homeless services

- to coordinate the work of NGOs, cities, and national homeless programs

- to reduce homelessness by providing a permanent platform for developing HF practices and policies

HFDN facilitates and supports cooperation and joint development between its partners through a) training and seminars, b) development projects, c) gathering and sharing knowledge on homelessness work and d) international co-operation. The work is coordinated by Y-Foundation and governed by eight network partners in the executive group. These partners are important also in providing expertise and implementation of results.

In HFDN inclusion is important: participation of all stakeholders including people with lived experience of homelessness is crucial in developing services. A system change requires constant development work: training, evaluation, and awareness of basic HF principles to avoid returning to old ways in support work. Cooperation and sharing experience benefits all. According to external evaluation reducing homelessness in Finland would not have been possible without HFDN.